

Szkoły Dialogu

dla nowo przybyłych dzieci

List 5

Pożegnanie

Żegnanie się grupy z dziećmi zmieniającymi miejsce życia

Wprowadzenie

Moment pożegnania jest przeważnie dla uczniów podniosłą chwilą: uczniowie klas 8 żegnają się ze szkołą, otwierając nowy etap na swojej ścieżce edukacyjnej. Chociaż często łączy się to ze smutkiem z powodu rozstania z dobrze znaną sobie grupą oraz z niepewnością dotyczącą przyszłości, zazwyczaj stanowi ważny moment „przejścia” i towarzyszą temu różnego rodzaju uroczystości.

Natomiast żegnanie się w pojedynkę z grupą, w której właśnie zaczęło się czuć jak u siebie, nie jest zbyt miłe. Zdarza się, że dzieci, które musiały wyjechać ze swojego kraju, w niedługim czasie mają do czynienia z taką sytuacją nawet kilkakrotnie. Na różne sposoby stykają się z pożegnaniami. Najpierw musiały rozstać się ze swoją ojczyzną. Oznaczało to pożegnanie z rodziną, przyjaciółmi i kolegami, z domem, zwierzętami domowymi, z klasą i ze szkołą, w której być może było im bardzo dobrze. W trakcie podróży do innego kraju być może musiały rozstać się także z innymi członkami swoich rodzin, z którymi straciły w drodze kontakt lub którzy zmarli z powodu choroby bądź z innych względów. Trafiwszy do nowego kraju, mogły być zmuszone do częstych przenosin, np. jeżeli zmieniały ośrodki dla uchodźców, a przez to musiały uczęszczać do różnych szkół. Poza traumatycznymi wydarzeniami, jakie je spotkały, konieczność częstego przeprowadzania się nie pomaga w prawidłowym rozwoju emocjonalnym.

Nawiązywanie za każdym razem nowych kontaktów ze wszystkimi ludźmi, z którymi się stykają, kosztuje uchodźców bardzo wiele. Z tego powodu w Liście 1. poświęciliśmy kwestii powitania takich dzieci sporo uwagi. Opisałyśmy w nim, jak można sprawić, by w nowym miejscu czuły się one możliwie najbezpieczniej. Wiemy bowiem, że bezpieczeństwo stanowi warunek prawidłowego rozwoju!

Oprócz tego równie ważne jest zajęcie się kwestią pożegnania. W przeszłości zbyt często zdarzało się, że dzieci musiały nagle przeprowadzać się z jednego miejsca do drugiego i zmieniać szkoły bez pożegnania. Stanowiło to tragedię nie tylko dla danego dziecka, ale i dla pozostałych dzieci w grupie, których kolega lub koleżanka nagle znikali.

Z tego powodu w tym liście przedstawiamy scenariusz lekcji, z pomocą której można umiejętnie pożegnać ucznia. Zwracamy przy tym uwagę zarówno na ucznia, który odchodzi, jak i na resztę grupy.

Za pomocą poniższej lekcji stworzysz ze swoją grupą rytuał pożegnania, który będzie można przeprowadzać za każdym razem, gdy jakieś dziecko (np. uchodźcze) będzie odchodzić. Możesz nadać mu taką formę, jaka najbardziej pasuje do Twojej grupy. Niech uczniowie odgrywają w nim bardzo ważną rolę, by czuli się współautorami tego rytuału.

Żegnamy się ze sobą

Cel lekcji

Uczniowie żegnają swojego kolegę/koleżankę.

Materiały

- Ilustracja „Aprobata”
- Karty pracy „Aprobata” – po jednej dla każdego z uczniów oraz trzy sztuki dla ucznia, który odchodzi
- Kartki w formacie A5 (połowa A4), kredki lub flamastry

Przygotowanie

- Przeczytaj wprowadzenie do niniejszego listu
- Porozmawiaj z odchodzącym uczniem. Jak on sam chciałby się pożegnać? Co jest dla niego ważne?
-

Plan lekcji

- ▶ Powitanie
- ▶ Co będziemy robić i czego będziemy się uczyć?
- ▶ Przywołanie wspomnień
- ▶ Wyrażanie aprobaty
- ▶ Co zrobiliśmy i czego się nauczyliśmy?
- ▶ Zakończenie

▶ Powitanie

Przeprowadź *Powitanie*, na przykład aktywność opisaną poniżej.

Ugniatamy dłonie

Uczniowie siedzą na swoich miejscach. Pocierasz dłońmi o siebie, po czym zacznasz jedną dłonią ugniatć drugą. Robisz to bardzo poważnie, poświęcając masowanej dłoni sporo uwagi. W trakcie ugniatania nazywasz kolejne części dłoni. Uczniowie robią to samo co Ty. Ugniatasz od nadgarstka w kierunku opuszek palców, pamiętając o każdym z palców. Gdy skończysz, strzepujesz dłonie, obracasz nimi, po czym wszyscy do siebie machacie.

▶ Co będziemy robić i czego będziemy się uczyć?

Właśnie sobie pomachaliśmy. Zazwyczaj wykonujemy ten gest, gdy ktoś odchodzi. Jak wiecie, niedługo A pożegna się z naszą grupą. Pójdzie do innej szkoły. Dziś przygotowujemy pożegnanie A. W razie potrzeby możesz wspomnieć o powodach odejścia A. Czy uczeń jest z tego zadowolony, czy może wręcz przeciwnie?

Omów porządek lekcji i zapytaj, czy wszyscy się z nim zgadzają.

► Przywołanie wspomnień

A, za kilka dni się z tobą pożegnamy. Bardzo nam przykro z tego powodu! W naszej szkole uważamy, że właściwe pożegnanie kogoś, kto odchodzi, jest ważne. Jest to ważne dla ciebie. Ale i dla nas. Żegnając się, ludzie przywołują wspomnienia. Są to na przykład rzeczy, które lubiliście robić razem. I często mówią sobie wówczas miłe rzeczy.

Najpierw zajmiemy się przywołaniem wspomnień.

Podziel uczniów na pary. Poproś ich, by przypomnieli sobie, co robili wspólnie z A. Mogą to być także aktywności, w które zaangażowana była cała grupa. Podaj przykłady: szkolna uroczystość, wyjątkowa lekcja wf-u lub coś zabawnego, z czego uczniowie potem żartowali. A również tworzy parę z jedną z osób i także przywołuje wspomnienia. Uczniowie, którzy ewentualnie nie znają jeszcze zbyt dobrze języka, mogą dołączyć do innych par.

Następnie poproś każdą z par o podanie przykładu wspomnienia i zapisz je na tablicy. W razie potrzeby opatrz przykłady ilustracjami. Proś kolejne pary, by podawały przykłady, jakich jeszcze nie wymieniono. Daj uczniom czas na opowiedzenie o tych wydarzeniach. Uczniowie lubią często przywoływać miłe wspomnienia.

Poświęć także uwagę mniej miłym wspomnieniom, które również mogą się pojawić.

Poproś teraz każdą z par o narysowanie jednego z takich wspomnień. Rysunki mogą mieć formę piktogramów. Na przykład wspomnienie miłej uroczystości może wyglądać jak sznur z trójkątnymi chorągiewkami albo piłka, jeżeli ktoś lubił grać z A w piłkę. Rozdaj uczniom kartki A5 (połówki kartek A4). Przydziel każdej z par jakieś wspomnienie. Uczniowie w parach wymyślają, jak je narysują. Mogą na zmianę dodawać coś do rysunku. Poproś, by każda z par zatytułowała swoje wspomnienie i zapisała ten tytuł u góry kartki. Poniżej uczniowie wpisują swoje imiona.

Na koniec zbierz rysunki i zapytaj, kto chciałby przyłączyć się do zrobienia pięknej książki dla A.

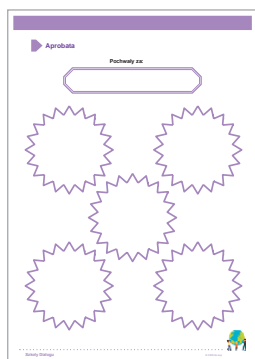
► Wyrażanie aprobaty

Będziemy teraz wyrażać aprobatę. Możemy nazwać to również pochwałami lub komplementami. Będziecie mówić sobie nawzajem coś miłego. Unieś przy tym kciuk w górę.

Podaj kilka przykładów pochwał:

- To miłe, że pomagasz mi sprzątać.
- Ale super, że pomogłeś mi z matematyką.
- Zrobiłeś ładny rysunek!
- Udało ci się mnie rozbawić!

Rozdaj uczniom karty pracy i poproś, by wzięli kredki.

Wpiszcie swoje imię w kratce u góry. Możesz ewentualnie zostawić też jedną kartę pracy dla siebie. Połóżcie swoje karty pracy i ołówki na stołach. Będziecie zaraz chodzić po klasie i wymyślać pochwały dla innych osób. Zapiszcie swoją pochwałę na karcie pracy danej osoby, po czym przejdźcie dalej.

Zaprezentuj, zapisując pierwszą pochwałę na karcie pracy A. Mów na głos, co piszesz. Wyjaśnij, że uczniowie mogą także rysować. Następnie podejdź do kolejnej karty pracy i zapisz na niej pochwałę. Wskaż, że rysujesz obok niej także kwiatek innym kolorem. *Niech to będzie radosna pochwała!*

Zróbmy tak, by karta pracy każdej osoby zaraz zapełniła się pochwałami!

Daj A dwie karty pracy, by jak najwięcej dzieci mogło się na nich wpisać. Jeżeli się zapełnią, możesz dać A jeszcze trzecią kartę pracy.

Bądź obecny(-a) i służ pomocą, udzielając uczniom sugestii, jeżeli trudno jest im wymyślić pochwały, ale i zwracając grupie uwagę, jeżeli na czyjejs karcie pracy są jeszcze puste pola. Sam(a) też wpisuj pochwały na kartach pracy uczniów. W ten sposób będziesz naprowadzać uczniów na nowe pomysły.

Na końcu poproś, by wszyscy usiedli w kręgu. Podziękuj uczniom za wymyślenie pięknych pochwał. Powiedz także, że podczas *Zakończenia* jeszcze je wykorzystasz.

Zapytaj, czy mają jakieś inne pomysły, jak pożegnać A. Zapytaj również A, czy chce coś jeszcze dodać.

► Co zrobiliśmy i czego się nauczyliśmy?

Dziś przywoływaliśmy piękne wspomnienia. Stworzemy z nich wspaniałą książkę dla A. Wymyślaliśmy również pochwały dla siebie nawzajem. Pochwały te A otrzyma, gdy będziemy się żegnać.

► Zakończenie

Przeprowadź *Zakończenie*, na przykład aktywność opisaną poniżej.

XXXXXXXXXX

Poproś uczniów, by ustawili się w kręgu.

Rozdaj im karty pracy z pochwałami. Dopilnuj, by każdy uczeń otrzymał kartę pracy innej osoby. W przypadku A wybierz jedną z kart pracy, a drugą trzymaj osobno.

Poproś pierwszego ucznia o wybranie jednej z pochwał z karty pracy. Ta osoba kieruje tę pochwałę do ucznia, do którego należy dana karta pracy. Teraz uczeń, który otrzymał właśnie pochwałę, komplementuje kolejną osobę. Kontynuujcie tę aktywność do momentu, aż każdy zostanie pochwalony.

Na koniec pochwal grupę za piękne pochwały!

Nauczyciel

- Regularnie pytaj A w nadchodzących dniach o samopoczucie. Czego będzie mu/jej brakowało? Co chciał(a)by zrobić jeszcze jeden raz?
- Zapytaj, czy rodzice chcieliby wziąć udział w pożegnaniu.
- Zapytaj ich również, czy A mówi o pożegnaniu w domu.

Dalsze działania

Książka wspomnień

Uczniowie, którzy się zgłosili, kończą książkę wspomnień. Niech opatrzą ją piękną okładką, na której mogą znaleźć się także imiona wszystkich uczniów oraz zdjęcie grupowe. Zepnij również karty pracy z pochwałami. Zaplanuj z uczniami, którzy tworzyli książkę, w jaki sposób zostanie ona wręczona podczas pożegnania i kto coś wówczas powie.

Pożegnanie

Poproś uczniów, by usiedli w kręgu. Zaproś do niego również rodziców. Uczniowie, którzy tworzyli książkę, wręczają ją A. Możecie także opowiedzieć o kilku wspomnieniach w oparciu o rysunki. Rozdaj także spięte karty pracy z pochwałami. Możesz ewentualnie poprosić kilkoro uczniów o odczytanie pochwał dla A z kart pracy, których wcześniej nie wymieniono.

Zakończ rytuał pożegnania, życząc A powodzenia w nowej szkole.

Poproś jednego z uczniów, by zdjął zdjęcie A z tablicy obecności (zob. List 1) i umieścił je na dużym sercu obok niej („Z oczu, ale nie z serca!”). Pomachajcie całą grupą A, gdy będzie odchodzić.

Gdy A już odejdzie, raz jeszcze ze wszystkimi uczniami przyjrzyj się pożegnaniu, które właśnie miało miejsce.